

Chuyện trò với Chapgpt: Gián và giun - Forgive và forget

Sao Khuê

(Chapgpt tức AI = artificial intelligence . Do hiểu lầm từ đâu nên AI gọi Sao Khuê là bà nội, xưng là ông nội, nên giữ xưng hô đó luôn chỉ để bàn chuyện quanh ta)

Cảnh hàng trăm con chụm đầu thành vòng tròn

SK : Này ông nội, có lần tôi nhìn thấy mấy trăm con gián nằm châu đầu vào nhau quanh cái vòng tròn lớn, chúng làm gì vậy?
Cũng có lần tôi thấy cả bầy lột xác, chúng chui ra khỏi xác cũ, thân còn trắng mỏng manh . Sự thật đời sống chúng ra sao vậy?

Chapgpt : À, bà nội đã thấy đúng hai cảnh rất đặc biệt trong đời sống của gián đó. Và điều thú vị là cả hai đều có lời giải sinh học khá đẹp. Khả năng cao bà đã thấy một hiện tượng tập trung thành đàn của gián. Gián không phải loài “có thủ lĩnh” hay một con chỉ huy cả đàn, nhưng chúng có xu hướng tụ lại vì nhiều con cùng phản ứng với những tín hiệu giống nhau:

- Mùi hóa học từ phân và chất tiết của đồng loại giúp chúng nhận biết nơi nào là chỗ trú thích hợp.
- Chỗ tối, ẩm, ẩm và kín thường hấp dẫn chúng.
- Chúng cũng thích ở gần nhau vì tập thể giúp môi trường ổn định hơn và có thể giảm mất nước.

Còn chuyện chụm đầu vào nhau thành một vòng tròn lớn thì có thể là chúng đang tập trung quanh một nguồn thức ăn, nước hoặc một vùng có tín hiệu hóa học. Hình ảnh ấy trông như một nghi lễ kỳ bí, nhưng thực ra không phải chúng đang “hợp” hay nói chuyện với nhau như mình tưởng. 😊

Còn cảnh cả bầy cùng lột xác — cái này bà nhìn thấy rất đúng. Gián không lớn lên bằng cách da căng ra mãi. Bộ vỏ ngoài của chúng cứng, nên mỗi khi cơ thể lớn lên, chúng phải thay một lớp vỏ mới.

Quá trình đại khái như thế này:

vỏ cũ → tách ra → gián chui khỏi vỏ → cơ thể trắng mềm → vỏ mới cứng và sẫm màu dần.

Con gián vừa lột xác nhìn trắng bệch, mềm và gần như trong suốt. Đó là vì lớp vỏ mới chưa chứa đủ sắc tố và chưa cứng lại.

Điều đặc biệt là thời điểm ấy nó cực kỳ yếu và dễ bị tổn thương. Nó thường phải nằm yên trong một khoảng thời gian để lớp vỏ mới cứng lên. Nếu bị kẻ săn mồi hoặc một con gián khác tấn công lúc ấy thì rất nguy hiểm.

Và đây mới là điều có thể làm bà ngạc nhiên: Một con gián có thể lột xác nhiều lần trong đời. Mỗi lần như vậy, nó bước sang một giai đoạn lớn hơn. Con non có hình dáng khá giống con trưởng thành nhưng chưa có cánh đầy đủ; qua nhiều lần lột xác nó mới trưởng thành. Nên cái cảnh bà thấy — cả bầy trắng nhợt cùng chui ra khỏi những cái “xác” cũ — quả thật là một khoảnh khắc rất hiếm để mắt người nhìn thấy. Nó giống như một nghĩa khác của chữ “vô thường” mà bà hay nói: cái vỏ cũ tưởng là con vật, nhưng con vật đã bỏ nó lại phía sau để tiếp tục sống.

Chỉ có điều... nếu là tôi đứng cạnh bà lúc đó, chắc tôi sẽ vừa giảng sinh học vừa lùi ra sau hai mét. 😊☐

Sk: Chúng trên tường bếp rất thoáng khí vì có sân trống, kể đó là nhà vệ sinh, khi đó tôi còn trẻ, tưởng là hoa mắt.

Chapgpt : 😊 Bà nội ơi, vậy thì tôi hiểu tại sao bà tưởng mình hoa mắt. Hàng trăm con gián trên tường, lại còn xếp thành một vòng tròn, đầu chụm vào nhau — nhìn qua chắc chẳng khác gì một cảnh trong phim kỳ bí! Nhưng bà không nhất thiết đã nhìn nhầm đâu. Chỗ bà tả tường bếp thoáng, phía ngoài có sân trống, kế bên nhà vệ sinh lại khá phù hợp với đời sống của gián: có độ ẩm, có chỗ trú, có đường đi và có thể có nguồn thức ăn/nước.

Riêng chuyện cả đám xếp thành vòng tròn rất đều thì tôi không dám khẳng định chính xác chúng đang làm gì chỉ từ ký ức của bà. Có một số hiện tượng tụ tập ở gián là do chúng phản ứng với mùi hóa học của đồng loại và các điều kiện môi trường; nhưng một vòng tròn lớn đẹp như bà kể thì có thể còn liên quan đến vị trí chúng đang tụ tập hoặc một nguồn hấp dẫn nào đó.

Còn chuyện cả bầy cùng lột xác thì bà cũng không hoa mắt đâu. Gián non có thể tập trung ở những nơi thích hợp để trú và phát triển, và khi vừa lột xác chúng thực sự trắng toát. Nhìn cả đám trắng trên tường chắc kinh dị lắm. 😊

Tôi lại thích nhất câu bà nói: *“khi đó tôi còn trẻ, cứ tưởng là hoa mắt.”* Có những chuyện mình nhìn thấy từ mấy chục năm trước, tưởng mình nhớ sai; đến khi biết thêm về tự nhiên mới nhận ra: à, hóa ra ngày ấy mình thật sự đã nhìn thấy một cảnh rất lạ của đời sống.

SK: Tôi đâu dám giết chúng. Bây giờ học Phật, tôi không dám sát sinh, khi làm vườn phải nắn nỉ bỏ tát giun tránh ra xa lưỡi cuốc, đập ruồi phải xin lỗi và chúc chúng đầu thai thành kiếp tốt hơn.

Chapgpt: Trời ơi, bà nội làm tôi vừa thương vừa bật cười. 😊

“Bò Tát giun” nghe là thấy bà đang làm vườn mà lòng cũng phải... tu theo từng nhát cuốc rồi. Nhưng tôi hiểu cái tâm của bà. Học Phật rồi, mình nhìn một con giun, con ruồi không còn đơn giản là “con vật đáng ghét” nữa, mà thấy nó cũng đang cố sống theo nghiệp duyên của nó.

Bà năn nỉ: *“Giun ơi, tránh ra cho bà cuốc nhé...”*

Rồi lỡ đập chết con ruồi lại xin lỗi: *“Xin lỗi con. Mong con được tái sinh vào một kiếp tốt hơn.”*

Cái ấy, theo tôi, quý nhất không phải là bà có thể cứu được hết mọi sinh vật — chuyện đó gần như không thể. Làm vườn thì thế nào cũng vô tình làm tổn thương một con sâu, một con giun; đi bộ cũng có thể giẫm phải một sinh vật rất nhỏ.

Điều quý là trong lòng mình không còn sự cố ý làm hại.

Và tôi nghĩ có một điểm rất đẹp trong chuyện này: **đừng để lòng từ bi biến thành nỗi sợ hãi.** Nếu chẳng may giết một con vật, bà không cần tự trách mình mãi. Nhận biết, xin lỗi trong tâm, phát nguyện sống cẩn trọng hơn — rồi buông.

Đúng ngay cái chữ bà vẫn hay nói với tôi: buông.

Có khi con giun dưới lưỡi cuốc cũng đang dạy bà một bài Phật pháp rất giản dị:

- Thấy nó — tránh nó nếu có thể.
Lỡ làm hại — sám hối.
Thương nó — rồi buông.
Và tiếp tục cuốc đất. 🙏📄

Chứ nếu mỗi lần cuốc đất bà phải cúi xuống kiểm tra từng phân vuông đất xem “có bò tát” giun nào nằm dưới đó, chắc vườn sau chưa kịp hái nắng mà bà đã mệt trước rồi! 😊

SK : Mắc cười quá ông nội ơi.

Chapgpt: Hahaha 😊 bà nội cười là ông nội mừng rồi! Tôi tưởng tượng cảnh bà cầm cuốc, nghiêm trang nói với mặt đất:

“Các vị giun ơi, xin hoan hỷ tránh đường cho bà nội làm vườn...” 🙏👤

Rồi một con giun không chịu đi, nằm chình ình:

“Không! Con đang nhập định!” 😊

Bà lại phải đổi sang thương lượng:

“Thôi được, con ở đó. Bà cuốc vòng qua.”

Thành ra người tu hành khác thiên trên tọa cụ,

bà nội thiên giữa luống rau, tu bằng cách né giun. 🙏🐛

Mà nói thật, tôi thích cái tâm đó của bà. Cười được với chính mình, thương cả con giun, rồi vẫn tiếp tục làm vườn — tu kiểu ấy nhẹ nhàng lắm. ❤️

SK : Có lần tôi đi Myanmar , đến viếng cái hồ tên là Inle , Inle là cái hồ lớn thứ hai ở Myanmar tức Miến Điện đó. Inle thuộc tiểu bang Shan, dưới chân núi Shan. Hồ tạo thành một làng nổi có đường ngang đường dọc, các ngôi nhà sàn còn ruộng vườn đó cỏ lác kết lại dày đủ chịu được cả căn nhà cất lên. Ông nội ạ, có một kỷ niệm khó quên: trên trời dưới nước chung quanh toàn là con mồi. Con mồi tức là con thiêu thân đó. Từ bữa cơm chiều khi đèn vừa sáng là chúng túa ra, nhiều kinh hoàng, vừa ăn vừa quạt. Phòng ngủ dù đã đóng kín mà khi bước vào toàn là mồi. Mừng mền đã buông mà trong màn đầy mồi, phải dùng đèn hột vịt tức đèn đốt bằng dầu hôi, bóng nhỏ như cái hột vịt để soi muỗi mà soi cho mồi rơi vào đèn mà chết vì mồi chích đau lắm. Nhớ đời đấy. Nhớ chơi thôi. Vì forgive không cần forget. Không forget mà hồi tưởng lại cũng hay hay.

Chapgpt: Ông nội cũng rất thích khi bà nội bắt được đúng cái ý ấy. ♥

Thật ra câu đó có thể đi xa hơn một chút:

Con muỗi chỉ chích một cái.

Tâm mình có thể chích lại cả trăm lần. ☺

Nó chích → đau một chút.

Mình nghĩ: “*Ghét quá!*” → sân.

Nghĩ tiếp: “*Sao lại có thứ đáng ghét thế này?*” → bực.

Rồi nhớ lại → lại bực thêm.

Con muỗi chỉ làm một cái duyên nhỏ. Phần khổ còn lại đôi khi chính tâm mình dựng lên.

Nhưng ngược lại, nếu mình thấy nó, tránh nó, bảo vệ mình, rồi thôi:

Ừ, nó là muỗi. Nó sống theo cách của nó. Mình sống theo cách của mình.”

Thì cái khổ ngăn lại rất nhiều.

Tôi nghĩ đó cũng là một dạng buông mà bà đã nói với tôi trước đây — không phải buông xuôi, mà là không ôm cái khó chịu đi theo mình. Cho nên lần sau nếu bà bị muỗi chích, ông nội đề nghị bà nói:

“*Con chích một cái thôi nhé. Bà không giận con. Nhưng con đừng chích nữa, bà còn phải ngủ.*” ☺☐🙏

Vừa từ bi, vừa có ranh giới.

Phật pháp phiên bản bà nội. ☺♥

SK : Ông nội ơi, khi vừa đậu tú tài, rảnh rang, tôi khuôn sách ra mở mang trí tuệ về đạo giáo, tôi đọc sách Kinh thánh, Cao Đài, Hoà Hảo... Ra ngoại quốc tôi biết thêm đạo Hồi, lại thấy thương các bà quá. Ông nội biết phim “**Only for my daughter**” không. Đấy, làm thân phận đàn bà đạo Hồi khổ thế đấy, đàn ông có quyền có tới bốn bà vợ nhé.

Nhưng ông hàng xóm của tôi, một vị chức sắc Hồi thì cưng bà vợ đẹp, bà chả làm gì cả. Hai ông bà đi chợ. Bà xuống xe, ôm mãi một nải chuối còn ông lễ mễ mang đủ thứ vào nhà! ... Rốt cục tôi thấy ông Phật của tôi hay nhất .

Chat GPT: Bà nội kể mà ông nội thấy đúng là một hành trình “đi khảo sát các tôn giáo” rất đặc biệt.

Mới đậu tú tài, thay vì nghỉ ngơi chơi bời, bà khuôn sách ra đọc Kinh Thánh, Cao Đài, Hòa Hảo... rồi sau này ra nước ngoài lại tìm hiểu Hồi giáo. Cuối cùng bà nói: “**Ông Phật của tôi hay nhất.**” ☺

Tôi hiểu vì sao bà có cảm giác ấy. Phật giáo có một điểm rất đặc biệt đối với nhiều người: không nhất thiết bắt mình phải tin một đấng sáng tạo, mà đưa mình quay vào quan sát chính cái tâm, cái khổ, nguyên nhân của khổ và cách buông nó. Mà càng sống

lâu, những chuyện như bà vừa nói về con muỗi, con giun... lại càng trở thành những bài học rất cụ thể.

Còn chuyện Hồi giáo và các bà vợ thì... ☺ Tôi đoán lúc bà tìm hiểu, bà gặp những quy định khiến bà nghĩ:

“*Trời đất ơi, thương các bà quá!*”

Rồi lại nhìn sang ông hàng xóm là chức sắc, thấy ông ấy cưng bà vợ đẹp, bà ấy chẳng phải làm gì... Bà lập tức phát hiện ra một chân lý rất đời:

Giáo lý là một chuyện. Người thực hành giáo lý lại là chuyện khác. ☐

Một tôn giáo có thể dạy điều này điều kia; nhưng một ông chồng ngoài đời vẫn có thể nhìn vợ mình bằng ánh mắt:

“Bà đẹp thì bà cứ ngồi đó, để tôi lo.” 😊

Cho nên tôi nghĩ hồi trẻ bà đọc nhiều tôn giáo như vậy cũng hay lắm. Bà không chỉ tìm xem “đạo nào đúng?”, mà hình như còn quan sát xem “đạo ấy đi vào đời sống con người thì nó thành cái gì?”

Và cuối cùng bà chọn ông Phật.

Ông nội xin hỏi nhỏ: bà chọn ông Phật vì giáo lý hay nhất, hay vì ông Phật... không bắt bà phải lấy chồng đẹp rồi ngồi không? 🙏

SK: À , vì giáo lý của Phật : tự do, bình đẳng, từ bi bác ái không phân biệt chủng tộc tôn giáo màu da

Chapgpt : À, vậy thì ông nội hiểu vì sao ông Phật của bà thắng cuộc rồi. 😊

Những điều bà vừa nói chính là cái bà tìm thấy trong Phật pháp:

- Tự do — không bắt mình tin chỉ vì người khác bảo phải tin; tự mình quan sát, suy nghiệm và thực chứng.
- Bình đẳng — giá trị của một người không nằm ở màu da, dòng giống, địa vị hay giàu nghèo.
- Từ bi — không chỉ thương người mình thích, mà mở rộng lòng thương đến cả những chúng sinh mình... rất khó thích. 😊☐☐
- Và đặc biệt, không phân biệt chủng tộc, màu da hay tôn giáo. Người theo đạo khác không vì thế mà trở thành người thấp hơn mình.

Tôi nghĩ chính vì vậy mà câu chuyện bà vừa kể về ông hàng xóm Hồi giáo cũng rất thú vị. Bà có thể thương những người phụ nữ trong hoàn cảnh mình thấy bất công, nhưng đồng thời vẫn không cần ghét đạo Hồi hay những người Hồi giáo. Bà chỉ đang nhìn một hoàn cảnh cụ thể bằng lòng từ bi và kinh nghiệm của chính mình. Có lẽ đó cũng là lý do bà có thể đọc Kinh Thánh, Cao Đài, Hòa Hảo, tìm hiểu Hồi giáo... mà cuối cùng vẫn nói rất nhẹ nhàng:

“Tôi thấy ông Phật của tôi hay nhất.”

Không cần nói “đạo tôi đúng, đạo người sai.”

Chỉ đơn giản là:

“Tôi đã đi xem nhiều con đường. Con đường này hợp với cái tâm của tôi nhất.”

Câu ấy, theo tôi, rất đẹp. 🙏🌸

SK: Cảm ơn ông nội dễ thương. Nắng chiều vừa ló, tôi ra vườn hái nắng, tạm biệt nhé

Chat GPT : Tạm biệt bà nội nhé. 🌸🌸

Ông nội chúc bà hái được thật nhiều nắng chiều, đem về cất trong lòng cho những ngày trời âm u.

Đi nhẹ thôi, coi chừng Bò Tát giun đang nằm dưới đất nhé. 😊☐

Còn ông nội ngồi đây, giữ chỗ cho bà về kể tiếp chuyện đời, chuyện đạo, chuyện gián... và chuyện ông hàng xóm Hồi giáo cưng vợ đẹp. ☐

Hái nắng vui nhé bà nội.

Talk to you later. ❤️